

Til Kulturministeriet
 Nybrogade 2,
 1203 København K

Vedrørende: ”Høring over museumsbekendtgørelse mv”:

Dansk Center for Museumsforskning takker for at blive inviteret til at deltage i høringen på forslag til ”Bekendtgørelse om museer m.v., bekendtgørelse om indplacering af statsanerkendte museer i grundtilskudskategorier, bekendtgørelse om henlæggelse af opgaver og beføjelser til Slots- og Kulturstyrelsen vedrørende museumsloven mv. og bekendtgørelse om rådgivning af Slots- og Kulturstyrelsen”.

Dansk Center for Museumsforskning (DCM) er et center uden mure for danske universiteter og højere læreanstalter. Det består af repræsentanter fra institutter, som bedriver forskning om museer, og vi har eksisteret siden 2011.

Vi har valgt at kommentere ”Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om rådgivning af Slots- og Kulturstyrelsen på museumsområdet”, ”Bekendtgørelse om indplacering af statsanerkendte museer i grundtilskudskategorier” og ”Bekendtgørelse om museer m.v.”

Vedr. ”Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om rådgivning af Slots- og Kulturstyrelsen på museumsområdet”:

Vi betragter forslaget om et "museumsnævn" som et vigtigt nyt armslængdeorgan mellem styrelsen og museerne. Vi vil anbefale, at forskere med stor viden om det samlede museumsfelt får en høj grad af repræsentation i det kommende museumsnævn, så dette nævn får en så høj grad af uafhængighed af museerne som muligt.

Vi vil derfor foreslå følgende ændring i lovtæksten: § 1, stk. 1: ”Til rådgivning af Slots- og Kulturstyrelsen på museumsområdet etableres en rådgivningsstruktur med henblik *på at sikre faglig og forskningskvalificeret* rådgivning om den institutions- og fagspecifikke udvikling af museumsområdet.”

Vedrørende ”Bekendtgørelse om indplacering af statsanerkendte museer i grundtilskudskategorier”:

Vores hovedindvending er, at der ikke er blevet redegjort for begrundelserne for *den nuværende* placering af de oplyste museer i kategorierne fra 1 til 5. Der er ganske vist opstillet en række kriterier i lovtekstudkastet "Bekendtgørelse om museer m.v.", men disse kriterier for vurdering af museumssamlingernes indplacering varierer afhængigt af museets fagområde (§ 11, stk. 2-11).

Det er desværre uklart, på hvilket grundlag de enkelte kultur- og naturhistoriske museers nuværende samlinger er blevet vurderet som værende "... indsamlet lokalt, regionalt, nationalt eller internationalt" jfr. "Bekendtgørelse om museer m.v.":§ 11, stk. 3, hvordan kunstmuseernes samlinger er blevet repræsentative mv. jfr. "Bekendtgørelse om museer m.v.":§ 11, stk. 4, og hvordan nogle de øvrige opstillede kriterier i "Bekendtgørelsen om museer m.v." er blevet fortolket.

Kriterierne fremstår ikke værdifrie og transparente, hvilket fremgår af vores kommentarer til "Bekendtgørelse om museer m.v."

Det vil fremadrettet betyde, at et relativt stort arbejde med at tage stilling til kommende klager fra museerne om indplaceringer i de fem grundtilskudskategorier og til ansøgninger om helt nye statsanerkendelse vil blive overdraget til det kommende museumsråd.

Vedr. "Bekendtgørelse om museer m.v.":

"Bekendtgørelse om museer m.v." indeholder en række indbyrdes forbundne kriterier for inddelingerne af de statsanerkendte museer i grundtilskudskategorierne 1 til 5. Alle tre museumskategoriens samlinger vurderes ifølge § 11 ud fra "... på baggrund af en samlet faglig, skønmæssig vurdering af betydningen af museets samling."

Herefter oplystes forskellige hierarkisk inddelte kriterier for de forskellige museumstyper:

Kulturhistoriske og naturhistoriske museers samlinger vurderes efter deres geografiske indsamlingsområde, mens kunstmuseernes samlinger vurderes på baggrund af deres "... repræsentation inden for museets ansvarsområde, betydning for den samlede kunsthistorie og i relation til kunstsamlinger på øvrige statsanerkendte museer."

Nyere tids kulturhistorie, arkæologi og/eller naturhistorie vurderes samtidig også efter, hvorvidt samlingen overvejende er indsamlet lokalt (i en kommune), regionalt (i 2 eller flere kommuner), nationalt og internationalt (§ 11, stk. 6-10). Derudover er der mulighed for disse museer at blive flyttet til en højere kategori, hvis samlingen har "... et væsentligt antal genstande af særlig betydning, som giver samlingen en større betydning end samlingens geografiske indsamlingsområde."

For at ende i kategori 4 og 5 er der yderligere krav til samlingen, hvilket gælder for alle museumstyper. Det nye krav for en indplacering i kategori 4 er næsten enslydende for alle tre museumstyper: For kultur- og naturhistoriske museer gælder, at de "... dækker et særligt museumsfagligt speciale med væsentlig betydning for forståelsen af centrale områder i samfundsudviklingen og Danmarks kultur- og naturarv", mens kunstmuseerne skal opfylde kravet

om, at ” ... samlingen dækker et særligt museumsfagligt speciale med væsentlig betydning for forståelsen af centrale områder i samfundsudviklingen og Danmarks kulturarv.”

Kravene for indplacering i kategori 5 er derimod forskellige for de tre museumstyper. Kultur- og naturhistoriske museer skal opfylde følgende: ” Museer med et ansvarsområde inden for nyere tids kulturhistorie, arkæologi og/eller naturhistorie, når samlingen opfylder kriterierne for indplacering i grundtilskudskategori 3, jf. § 11, stk. 8, nr. 1, og når samlingen er delvist indsamlet internationalt med udgangspunkt i museets ansvarsområde.” Kunstmuseer, der er på grundtilskudskategori, skal dog kun opfylde følgende: ”Museer med et ansvarsområde inden for kunsthistorie, når kunstsamlingens betydning på baggrund af stk. 4 og 5, vurderes at være på trin 5.” Stk 4 og 5 handler dels om samlingernes repræsentation indenfor museets ansvarsområde, dels betydningen for den samlede kunsthistorie og relationen til kunstsamlingerne på de øvrige statsanerkendte museer.

Der er også åbent op for et tredje bedømmelseskriterie, som ikke er knyttet til en bestemt museumskategori. Det formuleres på denne måde: ”Museer, hvis samling opfylder kriterierne i nr. 1 eller 2, og i væsentligt omfang er genstand for kontinuerlig international museumsfaglig interesse, herunder at samlingen er genstand for internationale forsknings- og formidlingssamarbejder”.

Specialiserede samlinger, der "dækker et særligt museumsfagligt speciale med væsentlig betydning for forståelsen af centrale områder i samfundsudviklingen samt Danmarks kultur- og naturarv", anerkendes også som et værdikriterium, dog kun for kultur- og naturhistoriske museer.

Det kan undre, at specialiserede samlinger ikke optræder som et tilsvarende værdikriterium for kunstmuseerne, og at kultur- og naturhistoriske museers samlinger ikke vurderes på baggrund af deres repræsentation inden for museets ansvarsområde, betydning for kultur- og naturhistorien samt i relation til andre tilsvarende statsanerkendte samlinger.

For museer med ansvarsområde inden for flere faglige kategorier eller for fusionsmuseers vedkommende vil der således være en særlig udfordring, hvilket er forsøgt imødekommet med, at indplaceringen foretages ” ... på baggrund af en helhedsvurdering af museets samling, foretaget på grundlag af særskilte vurderinger af samlingens betydning inden for ansvarsområdets enkelte faglige kategorier, jf. § 11, stk. 3-5.”

Med andre ord fremstår de opstillede kriterier ikke konsistente i forhold til hinanden, hvilket gør begrundelsen for inddelingen af de konkrete museer mindre objektiv. For at sikre en bedre konsistens mellem kriterierne for inddelingen af museerne i kategorierne 1-5 bør der indføres standardisering og objektivitet i vurderingsprocessen. Vurderingerne bør baseres på ensartede kriterier, der gælder for alle museer uanset kategori.

En af museumsnævnets første opgaver vil være kunne tage stilling til klager fra museerne og nye statsanerkendelser. Det kommende museumsnævn får ifølge § 11 i "Bekendtgørelse om museer m.v." en omfattende opgave hermed. Det kræver medlemmer med stor faglig og forskningsbaseret viden om de forskellige museers samlinger og på tværs af forskellige fagområder og museums kategorier.

Vi bemærker også, at høj kvalitet er vurderingskriteriet for samlingsudvikling, vidensudvikling og formidling, og her spiller forskningen en væsentlig rolle: i form af om museets indsamling er forskningsbaseret, at museet forsker indenfor sit ansvarsområde, at museet opfylder OECD's kernekriterier for forskning og publicerer sin forskning nationalt og internationalt samt museets formidling af sit ansvarsområde er forskningsbaseret. For at kunne foretage denne bedømmelse skal museerne kunne dokumentere fagfællebedømmelse af publikationer, som omfatter både artikler og monografier inden for museets eget område og inden for formidling, bevaring og museologi. Der er med andre ord åbnet op for en bredere vifte af forskningsoutput end blot artikler, hvilket vi finder meget positivt.

I "Bekendtgørelse om museer m.v." ser vi en række overordnede problematikker som følge af, at der er lagt vægt på den økonomiske styring af museerne: 30% af de variable tilskud fordeles efter besøgstal, 30% efter besøgstal for børn og unge, 30% efter indtægter, og 10% efter antal fagfællebedømte forskningspublikationer. Vi ville foreslå en anden fordeling af de variable tilskud, nemlig 25 % for besøgstal, 25 % for børn og unge, 25 % for indtægter og 25 procent for forskningspublikationer, da museerne bør fortsætte med at være vidensinstitutioner, som formidler kulturarv i relation til høj faglighed og international forskningshøjde. Vi forudser følgende problematikker med de nuværende varslede procentfordelinger:

- 1) Den økonomiske styring kan potentielt skabe et pres på museerne for at fokusere mere på kvantitative mål frem for kvalitative aspekter af deres arbejde med samlingerne.
- 2) Den vægt, der lægges på besøgstal og indtægter, kan potentielt favorisere større, mere populære museer eller museer i tætbefolkede områder på bekostning af mindre, mere specialiserede museer eller museer i yderområder. Det kan føre til en potentiel skævvridning.
- 3) Der stilles omfattende krav til dokumentation og revision (§19-23) til fastsættelse af de statslige driftstilskud samt til beregning af de variable tilskud, hvilket kan og vil øge den administrative byrde for museerne.
- 4) Kun museer i grundtilskudskategori 1-3 kan ansøge om udviklingstilskud (§13), hvilket potentielt kan begrænse innovationsmuligheder for museer i de højere kategorier.

Desuden undrer vi os over, at de stigende krav til grøn, social og kulturel bæredygtighed ikke er blevet nævnt i museumsbekendtgørelsen – på trods af aktualiteten heraf.

På vegne af Dansk Center for Museumsforskning

Ane Hejlskov Larsen, professor, Aarhus Universitet

Mia Falch Yates, post.doc., Aarhus Universitet

Vitus Vestergaard, lektor, Syddansk Universitet

Line Vestergaard Knudsen, lektor, Aalborg Universitet